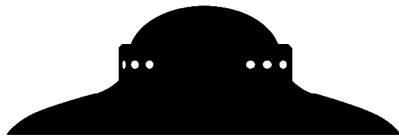

CREATURE

made by AI

LAGARI
bilimkurgu

METİN UÇAR

EFE ELMATAŞ

KUBİLAY GÜNAY

BERKAY BOZDAĞ

ZÜLFİKAR YAMAÇ

MEHMET FATİH BALKI

ABDULKADİR EREN ÖZTÜRK

KAPAK
midjourney

BASIM YERİ
İZMİR

BİLİMKÜRGÜ

SET VURULDU KURDUĞUN HAYALLERE
YÜZÜN HEP YERDEYDİ
GÖRDÜĞÜN TEK ŞEY
DÜZENSİZCE DİZİLMİŞ TAŞLARIN
ARASINDA KALAN BİR AVUÇ TOPRAK
FARKINDASIN HER ŞEYİN
BEDENİN YERYÜZÜNDE VAR OLDU
FAKAT RUHUN GÖKYÜZÜNDE ÖZGÜR OLACAK
ŞİMDİ ÖZGÜRLÜĞÜMÜZE
TANIK OLUN!
OKUYUN!
HAYAL KURUN!
VAR OLUN!

BİLİMKURGU UMUTTUR!

www.lagaribilimkurgu.com

Selamlar,

Sanırım biraz oldu diyeceğim ama baya oldu. Özleyen var mı bilemem ama yalan yok, ben fanzin çıkarma heyecanını özlemişim. Bu ülkede bir şeyler yapmak her geçen gün daha da zorlaşıyor. Fiyatlar bu olayların en temel sebeplerinden sadece biri.

Bu çaresiz ve sebepsiz aralığın sebebi ise sıkılmalar, fırsat bulamamalar diye ıvır zıvır kendime söylediğim yalanlar olabilir. Hayat birçoğumuzu yorduğu gibi beni de yordu. Bilimkurgu, edindiğim yeni ve devam eden eski dertlerin arasında adım adım alt sıralara indi. Dönüp bakmasam da, beni darlamaya başladı. Elinizde tuttuğunuz ise tüm darlanmaların ve sıkılmışlıkların sonucu.

Bilimkurgu umuttur! Tüm bu süre zarfında söylemekten bıkmadığım bir cümle oldu. Okuyun, okutun ve var olun.

Dün, Bugün ve Yarın Bilimkurgu Umuttur!

BUZ KUTUSU

Durup, uzun uzun dışarıyı seyreliyorum. Ne gördüğümün, ne düşündüğümün bir önemi yok. Kafamda bir uğultu şeklini alan zaman ve sanal bir birikinti var. Bu yığın o kadar yoğun ki, yeni bir şeyler kurgulamaya, engel niteliğinde bir sıkışma. Reel politik gerçeklerle, seyre dalan benliğim arasında bir yerlerdeyim. Beynime sızan her veri, her görüntü, her bir ses gri bir sis gibi. Boşluk ve ses-sizliğin altından değerli olduğu bu çağda herkes, çekim kuvvetine yakalandığı noktadan tutunuyor hayata. O ise sallanıyor, bir o yana bir bu yana.

Kafasında bu düşünceler geçerken bir yandan da elindeki buz kutucuğuyla oynuyordu. Ağzındaki sigaralığın şarjı bitmiş ama farkına bile varmamıştı. Maskeyle dolaşan insanlar, balık istifi dolu otobüsler ve parklarda köpek gezdiren robotlar... Boğucu, sıcak havaya rağmen balkonunda bu koşuşturmayı izlemeye devam ediyordu. Hava o kadar sıcaktı ki, elindeki buz kutucuğu bile temas ettiği derisinde bir ürperti uyandırmıyordu. 70 derece sıcakta erime yapmayan bu kutucuk her türlü biyolojik çipi uzun süre saklanabiliyorken, onca teknolojik gelişme bireyin, kendi gibi kalmasına, sistem çarkları arasında ezilmesine engel olamıyordu.

Belki de asıl sorun kaynağın kendisindeydi, insandaydı. Her koşulda doğa karşısında aciz olan ama bunu kendine her itiraf ettiğinde eksildiğini hisseden karmaşık canlı. "Daha fazlasına" olan arzu bundandı. Her zaman daha büyük, daha uzak, daha fazla... Hükmetme histerisi aynı zamanda onu tüketen şeydi. Ama bu sanrı içinde yaşamak iyi hissettiriyordu.

Zilin çalması üzerine adam düşünce bulutu içinden çıkarak kapıya yöneldi, gelen komşusuydu. Kısa bir selamlaşmadan sonra komşunun gözleri adamın elindeki buz kutucuğuna ilişti. Gülümseyerek ona bakıyordu.

-Hâlâ yaptırmamışsın?

Kafasını öne eğip buz kutucuğuna baktı.

-Evet, sanırım yaptırmayı da düşünmüyorum. Galiba bu seviyede kalmak benim için daha iyi. Bu halimle bile katlanmakta zorlanıyorum.

Komşusu şaşkın bakışlarla adama baktı ve nereden başlayacağını bilemeden söze girmeye çalıştı. Bir noktada düşüncelerini toparlayarak:

-Bunda kötü olan ne ki, anlamadım. Bu çiple mevcut hafızan %30 yükselirken, işletim kapasiten de %45 artış gösterecek. İş dünyasında son 4 yıldır herkes bunu yaptırıyor ve gerçekten de hatırı sayılır sonuçlar elde ediyorlar. Mesela benim kuzenim Vestel’de çalışıyor, o yaptırdıktan sonra...

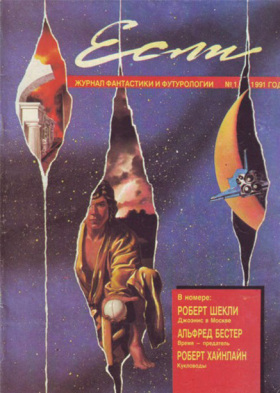
Adam bu arada anlamsız bir noktaya giden muhabbetin bin bir varyasyonunu aklından geçiriyordu. Her şeyin başarmak, sonuca gitmek, kazanmak üzerine kurulu olduğu dünyada böylesi yükseltilmiş bir beyin yapısıyla insan ne kadar insan olabilirdi ki? Zaten sorun, bunun yönetilmesi değil, bu haliyle yaşayabilmekti. Sistem ilk önce yapay zeka robotları üreterek insanları çalışma alanlarından çıkarmış, sonra da bu kapasite artırıcı bioçiplerle onlara rekabet şansı yaratmıştı. Bir lütuf gibi sunulan ve hatırı sayılır rakamlara satılan bu çipler piyasaya yeni bir denklem getirmişti. İnsanlık gene insanlığın yarattığı robotlara karşı kaybedeceği bir ekmek kavgasına girmişti.

-İyi, güzel diyorsun da bunca bilgi ve ayrıntıyla insan nasıl sağlıklı bir düşünce yapısına sahip olabilir ki? Mesela bu çipleri kullanan insanların rüyaları hakkında yazılanları okudun mu? Başka yaşamlar sen uyurken de bilinçdışı alanda devam ediyor. Bir lanet gibi hayat sürekli beyninin içinde. Durup yavaşlamak, kendi metabolik zamanımızda hareket etmek bizlere daha uygunmuş gibi geliyor bana. Zihinsel stres yüzünden saçları dökülen milyonlarca kişi çok mu mutlu sence? Sonlu hayatımız içinde az da olsa huzuru hak etmiyor muyuz?

Komşusu donuk bir ifadeyle yüzüne baktı. Adamın tam olarak ne demek istediğini anlamamış olacak ki, kaşlarını havaya kaldırarak dudağını büktü. Ona göre kazanca götüren her şey beraberinde mutluluğu da getiriyordu. Sahip olmak, tüketmek ve bunlardan haz almak her koşulda mutluluğun anahtarı gibiydi. Komşu lafı uzatmadan kalkmak istedi. Adam onu kapiya kadar geçirdi.

Komşusu gittikten sonra adam tekrardan balkona çıkarak karmaşa içindeki kalabalığı seyre daldı. Anlamsız bir süreçte geçen zamanı ve burada kapladığı alanı düşündü.

Hiçlik ve tadına doyulmaz boşluktaki anlamsızlık. İşte bu huzurun tek anahtarı.

RUSYA FANZİN TARİHİ

Her ülkenin bir fanzin tarihi vardır. Bu düşünceden hareketle, acaba SSCB’de ve Rusya’da durum nasıl diyerek yaptığımız araştırma, bizi aşağıda çevirisini verdiğim bir makaleye götürdü. Burada fanzin tarihini meydana getiren insanların kendi ağızlarından hikayelerini okuyacaksınız. Yazıda bilinçli olarak, değiştirmeden kullandığım bir kelime var: Fantastika. Wikipedia bu kelimeyi bakın nasıl açıklıyor: Olması mümkün fantastik unsurlar kullanılarak, gerçeklik ve kabul görmüş sembol sınırlarını yıkan, alışılmadık şeyleri içeren edebiyat, sinema, resim ve diğer sanat türlerinde kullanılan bir akım ve sanat yöntemi. Bizim bildiğimiz bilimkurgu kelimesi de ayrıca kullanılıyor Rusça’da. Anlam karışıklığına yer vermemek için fantastika kelimesini olduğu gibi kullandım, sizler de okurken yazdığım tanımı hatırlayınız.

ÖNCÜLER

SOVYET-RUS FANZİN TARİHİ

ABD, Fransa, İsveç. Almanya’dan Avusturya’ya kadar bütün ülkelerde bilimkurgu sevenlerin çıkardığı amatör dergilere rastlıyoruz. Bunların tirajı öyle büyük olmuyor, onlarca belki bir kaç yüz adet. Diğer yandan bu dergilerin seviyesi insanı şaşkına çeviriyor. Birbirine kötü iliştiirdiği için sayfaları dağılan, kötü kalite kağıda basılmış amatör yazılar, bazen parlak bir ışık huzmesi gibi karşımızda belirtiyorlar. Şüphesiz zevk sahibi insanların elinden çıkmışlardır ve bilimkurgunun karanlıklarında bize yol gösteren birer işaret gibidirler.

Stanislav Lem «Fantastika ve futuroloji »

Söylendiği üzere geleceğe yönelen, kocaman bir ülke olan Sovyetler Birliği’nde, hiçbir zaman ve yerde tamamı fantastika’ya adanmış tek bir dergi bile yayınlanmamıştır. Genç fantastika okuyucularının anlamakta zorluk çekeceği bir gerçekliktir bu. Fantastika yazılırdı ve basılırdı, yükseldiği dönemler de olmuştu, düşüş yaşadığı dönemler de. Belli bir okuyucu kitlesi vardı, çeşitli ekoller ortaya çıkmıştı ve her zaman yeni ‘dalga’ yazarlar ortaya çıkmasına ön ayak oldu. Ancak bunların arasında başlı başına bir dergi göremezsiniz. Tüm bunlar olurken fantastika’ya olan ilgi gittikçe artmaktaydı. Bu işi sevenlerin işe girişmeleri ve az sayıda da olsa samizdat (batıya özgü olarak ‘fanzin’ olarak adlandırılan, periyodik amatör yayıncılık) yapmaya başlamaları bir zaman meselesi idi.

1966 yılında Vitaliy Bugrov 'Kedi Vasiliy'in Guslisi' (Gusli geleneksel bir Rus müzik enstrümanı) adlı bir dergi çıkarır. Bu dergi yüz sayfadan meydana gelir ve Bugrov'un daktilosundan çıkar. Bugrov bu şekilde iki dergi çıkarmıştır. İlk yerli fanzin olarak kabul edilen derginin ilk sayısında, çeşitli makaleler ve İyon Tihiy genç fantastlar kulübü üyelerinin yazdığı hikayeler yer alır. Bugrov çok geçmeden 'Ural Sledopit' dergisinde basım yapma imkanına sahip olur ve yirmi yıla yakın bir süre içinde bu derginin 'Fantastika' bölümü Sovyet yazarlar ve bu türün sevenleri için nefes alınacak bir yer haline gelir. Her yıl fantastika sevenlerin biraraya geldiği toplantılarda en iyi fantastik kitaba verilen ve SSCB'de bilimkurgu dalında verilen ilk ödülü olan Aelita'yı Sverdlovks'ta yaşayanların hayata geçirmesi tabi ki rastlantı değildir.

Bugrov'un 'Kedi Vasiliy'in Guslisi'ne benzeyen seçmeler kendiliğinden kah orada, kah burada ortaya çıkmaya başlar. Fantastika sevenler daktiloda yazılmış, kapak sayfası ile süslenmiş, beş-altı gibi az sayıda basılmış, ancak tıpkı bir kitap gibi ellerine alabilecekleri, üyelerinin eseri olan 'kalem denemelerini' bir araya toplamaya çalışmışlardır. Bunlardan hiçbirisi eserlerine fanzin adını vermezdi, bunlar daha çok seçki ya da toplama eserlerdi.

1980'li yılların ortasında çıkan Perestroyka, bilimkurgu türü ile ilgili duruma pek etki etmez, ancak bu işi sevenleri fanzin düşüncesine yaklaştırır. Böylece düzenli olarak yayınlanacak ve daha geniş kitlelere ulaştırılabilecek eserler ortaya çıkmaya başlar. İşte bu şekilde, tam 21 yıl önce Rus dilindeki ilk, gerçek fanzin olan 'Oversun' yayınlanır.

İMKANSIZ ÜZERİNDEN ATLAYIŞ

Oversun, Arkadiy ve Boris Strugatskiy kardeşlerin dile kazandırdığı yapay bir kelimedir. Bu özel bir kosmik manevradır. Güneş'in üzerinden atlamak anlamına gelir. O günlerde ve sonrasında, Strugatskiy kardeşler tarafından uydurulan fantastik terminolojiyi geniş bir şekilde kullanmışlardır. Bunu, yaptıkları işin fantastika atölyesinden çıktığının altını çizmek için yapıyorlardı.

İlk fanzini yayınlamak için belli bir cesarete sahip olmak gerekiyordu. Zira 1980'li yılların başında SSCB'de fantastika sevenlerin kurduğu kulüplere karşı baskılar ve 'samizdat'a karşı uygulamaların sertleştiğini biliyoruz. Mesela, Zodiak adlı kulübün üyesi Aleksandr Koklühin, 1983'te Ulyanovsk Bölgesi'nde bulunan Sengiley şehrinde 'Büyük Ring' adlı ilk ve tek fanastik gazeteyi birkaç nüsha halinde bastığında, çok geçmeden KGB'nin dikkatini çekmiştir.

Tam da bu nedenle Sevastopol kökenli Stalker adlı gurubun üyeleri olan Sergey Berejnoj ve Andrey Çertkov, başlarda geniş fantastika sevenlere yönelik bir fanzin çıkarmayı ilk başlarda akıllarına bile getirmemişlerdi.

Kendilerini, bu işe iten olaylar, Kerç yakınlarındaki Tuzla Ada'sında düzenlenen fan-kampı 'Sivrisinek Kırbaçı'na ve Krasnodar yakınlarında düzenlenen ve devlet tarafından yasaklanmış olan Novomihaylovskiy-87 konventine yaptıkları seyahatlerde yaşanır. Bu etkinlikler sırasında Sovyetler Birliği'nde fanzin çıkarılması konusu ciddi bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Çertkov buraya getirdiği Blaster adlı enformasyon bültenini etrafındakilere gösterir. Bu Stalker kulübündeki faaliyetlerin anlatıldığı, iki haftada bir yayınlanan bir bülten idi. Bülten 12 daktilo sayfasından oluşuyordu, basım adedi ise bir nüsha idi. Fantastika sevenlerin oluru alan Sevastopol'dan çekingenliklerini üzerlerinden atarlar ve yeni bir kulüp kurarlar. Atlantis adlı kulübün kurulmasından sonra Oversun adlı fanzini çıkarmaya başlarlar. Andrey Çerkov o günleri bakın nasıl hatırlıyor: 'Fanzini benim Optima, Sergey'in Moskova adlı daktilolarında yazıyorduk. Ebeveynlerimiz de dahil herkesten gizli çalışıyorduk. 84 yılıydı, tehlikeli günlerdi, az bir zaman önce Nikolayev'deki fan faaliyetlerimden dolayı Komsomol'dan (Genç Komünistler Derneği) atılmıştım. Bir plan dahilinde çalışıyorduk, sürekli çıkacak bölümleri tespit etmiştik. Redaktör makalesi, fantastika haberleri, fandom (fan dünyası) haberleri, yazarlarla söyleşiler, edebi eleştiriler, sinema ve hatta bir de reklam bandımız vardı. Çıkacak sayının yazılarını ben, Berejnoj ve Nikolayev'den Vladimir Şeluhin yazıyorduk.

Daktilodan çıkan ilk sayı 16 nüsha olarak 1988 nisan ayında hazırıldı. Leningrad'lı Polgalaktiki (Galaksinin yarısı) kulübünden Sergey Borovikov bu sayının, yüzden fazla ikinci baskısını yapmıştı. Alfabe-dijital yazıcı cihazına erişimi vardı, fanzini manyetik banda kaydetmişti. Kağıttan rulo şeklinde bastığı fanzini Sevastopol'a gönderiyordu. Biz de bunları kesiyor, dikey ve fotoğraflı bir kapak ekliyorduk. Bundan sonra da dağıtım işi başlıyordu. Mesela bu nüshalardan bazıları Aelita-88 fantastika festivaline gitti ve orada büyük ilgi çekti.'

Sevastopol'lulara paralel olarak yine 1988 nisan ayında Leningrad'da Andrey Nikolayev ve Leonid Reznik tarafından hazırlanan edebi-sanat fanzini 'İzmereniye-F' (Boyut-F) yayın hayatına başlar. Böylece Leningradlılar ve Sevastopol'lular uzun bir dönem için memleketteki fanzin faaliyetinin liderleri olarak kalacaklardı.

EDEBİYATA YAKINLAŞMAK

Leningradlılar sadece bir fanzin çıkarmak değil, zaman içinde profesyonel olacak ve büyük trajla basılacak bir dergi hazırlamak istiyorlardı. Bunu hayal etmek için yeterli nedenleri vardı. Ne de olsa şehirde Boris Natanoviç Strugatskiy'in yönetiminde genç fantast yazar seminerleri düzenleniyordu. Fanzincilerin hesabı doğru çıkacaktı. Daha sonra ünlü yazarlar haline gelecek seminer katılımcıları büyük bir istekle el yazmalarını kullanabileceklerini söylemekteydiler.

İzmereniye-F, MIF-XX adlı Leningrad Fanrastika Sevenler Klübü desteği ile üç ayda bir yayınlanıyordu. Klübün başkanlığını Aleksandr Sidoroviç yapmaktaydı. İlk sayıları, olması gerektiği gibi daktiloda yazılmıştı ve sınırlı sayıdaydı. Daha sonraki sayıları ise fotokopi ile çoğaltılır olmuştu. Toplamda sekiz sayı çıkarmışlardı. 1990 yılında Leonid Reznik İsrail'e göç etmiştir ve İzmereniye-F ise çok sayıda basılan bir yayın haline gelmiştir. Ancak edebi sanatsal bir dergi değil, sadece Komsomol organizasyonunun bir enformasyon bülteni olarak kalmıştır. 1990'ların başında 70.000 adet basılır hale gelmişti. Gazete versiyonunun redaktörlüğünü gazeteci Andrey Sorgin yapıyordu ve Andrey Nikolayev'in fanzininin adını 'Sizif' olarak değiştirmesi gerekmiştir. Kendisi bu olayı bakın nasıl hatırlıyor: 'İzmereniye-F kendine ana amaç olarak profesyonel bir yayın haline gelmeyi seçmişti, yani çok sayıda basılacaktı ve kitlesel hale gelecekti. Sizif'in ise böyle bir amacı yoktu. Dahası bunu istemiyordu. Sizif, fanlar için bir dergi olarak düşünülmüştü. Bu kesinlikle redaksiyon ekibinin önerilen yazılara baştan savma, daha az önem veren bir yaklaşım sergileyeceği anlamına gelmiyordu, hayır! Ancak yine de okuyucu sayısının fazla olmasını bekliyorduk, yayınınımızın sadece profesyonel fanları değil, diğer insanların da ilgisini çekmesini umuyorduk. Alışıldığın dışında el yazmaları, yeni isimler ve yeni formlar arayışına girmiştik.'

Sizif'i hazırlayanlar fanzinin dar, bilgili bir çevreye hitap ettiğini özellikle belirtmekteydiler: Mimeografta basılan fanzinin baskı adedi 100-150'yi aşmıyordu ve sadece 'ilgili çevrede' dağıtılıyordu. Andrey Nikolayev bu konuda cesurca davrandı ve her yeni sayıya şu ya da bu, bazen de çok spesifik konularda 'sıcak' tartışma ortamları yaratıp ve bununla da fanzin faaliyetinin altını çizmek istedi (herhangi bir Sovyet dergisinde basılmak için bir yılla birkaç yıl arasında geçen zaman içinde beklemek gerektiğini hatırlayalım). Ancak başından itibaren korunan yüksek seviye, fanzini şehrin edebiyat hayatında farkedilebilir bir olay haline getirir. Çünkü Sizif'te Marianna Alfeyorova, Andrey İzmaylov, Leonid Kudryavtsev, Aleksandr Türin, Aleksandr Şşogolev gibi Sovyet fantastikasının ustalarının eserleri yer almaktaydı. Böylece Sizif, 1991 yılında tam anlamıyla bir edebiyat dergisi haline dönüşür. Ancak basımevinden çıkan 10 bin tirajlı ilk sayısı aynı zamanda sonuncu sayısı olur. Mali sıkıntılardan dolayı dergi kapatılır.

AMATÖRLER PROFESYONELLEŞİYOR

2 - 3 Şubat 1990 tarihinde, Leningrad Gençlik Sarayı'nda ilk defa fan-haber semineri düzenlenir. Bu her yıl düzenlenen 'İnterpreskon' adlı konventlerin de temelidir. Seminere tüm ülkeden gelen altmıştan fazla fanzin üreticisi katılır. O zaman ülkede en egzotik zevkleri dahi tatmin edebilecek çok ve değişik fanziner olduğu da bu vesileyle fark edilir.

O günlerde, Moskova'da yılda bir kere çıkan spesifik askeri-fantastik yıllık 'Bay-tsovkiy Kot' (Dövüşçü kedi) ve edebi-sanatsal fanzin 'Yol Kenarında Piknik', Krasnodar'da 'Kalın', bir edebi fanzin olan 'Geya', Nikolayev'de korku temalarını sevenlere hitap eden edebi-enformasyon fanzini 'Med Lab', Saratov'da Strugatskiy kardeşlere adanan enformasyon bülteni 'ABC-Panorama', Omsk'ta parodi-espri fanzini 'Straj-ptitsa' (Bekçi Kuş) gibi fanzinler yayınlanır. Seminer katılımcıları, fanzin faaliyetleri ile ilgili şöyle bir kanıya varır: Sanki çıkarılan her sayı kısa bir zamanda kaliteye dönüşecek ve amatör dergiler çok sayıda basılarak daha geniş bir kitleye ulaşacak gibidir. Bu öngörü pek de yanlış sayılmaz. Bu anlamda ilk örnekler kısa sürede ortaya çıkar: 'Visions', '512', 'Zero', 'Solyaris' gibi dergiler, basımvelerinden çıkmaya başlar, ancak ne yazık ki bunun devamı gelmez. SSCB'nin dağılmasının yol açtığı ekonomik kriz, fiyatların liberalizasyonu benzeri, gelecek vaat eden bir çok projenin de sonu olur.

Ancak söz konusu fanzinleri çıkaranlar kolay kolay teslim olmaz. Sevastopol'dan Leningrad'a gelen Andrey Çertkov, Nikolay Yütanov'la birlikte 'Oversun'ı tam anlamıyla bir dergi haline getirmeyi denerler; düyazı ve çizgi hikayeler eklerler. Çertkov ilk sayının taslağını hazırlamak için bir yıl boyunca uğraşır ancak bu birinci sayı bir türlü çıkarılamaz. Diğer yandan bu işbirliği, sonraları Terra Fantastica adlı bir yayınevine dönüşür, 'Oversun' ise seri halde çıkan kitapların markası olarak kullanılır.

Andrey yine aynı dönemde 'Onterkom' adlı yeni bir fanzin çıkarmaya başlar. Bu sadece bilgi amaçlı bir çalışmaydı ve Amerikan Locus'un hemen hemen aynısıydı. 1991'de Nisan ve Ağustos olmak üzere iki sayısı çıkar. Interkom ise başlarda fotokopi makinasında 300 adet basılırdı ve yayınevlerine, fantastika yazarlarına ve fanlara dağıtılırdı. Terra Fantastica daha sonraları bu fanzini tipografi kalitesiyle, 4 bin adet basar ve böylece iki sayı daha çıkar. Ancak zarar eden proje kısa süre sonra kapatılır.

Interkom 1995'te Moskova'da çıkan fantastika dergisi 'Yesli'(Eğer)'nin eki olarak üç ayda bir yayınlanmaya başlanır. Eğer Andrey Çertkov'un bu fanzin aracılığı ile siber-punk yazarları Rus okuyucularına tanıttığını, Rus yayınevlerinin dikkatini Dan Simmons'un büyük bilimkurgu romanı Hiperion'a ve Lois McMaster Bujold'un kitaplarına çektiğini söylersek abartmış olmayız. Aradan çok uzun yıllar geçmesine rağmen Interkom hala oldukça ilgi çekmektedir ve basılmaya devam etmektedir. Zira tabiri caizse sevgi ile hazırlanmaktadır ve gerçek bir gazeteceilik eseri haline gelmiştir.

Sergey Berejnoj da fanzin çalışmalarını bırakmaz. 'Oversun'dan sonra iki fanzin daha çıkarır. İnce ve haber içerikli 'Oversun-Inform' 1989 – 1991 arasında düzenli olarak çıkar. Toplam otuz bir sayıdan oluşur. Berejnoj 1990 mayısında fantastika ve fendom sorunlarına yönelik amatör bir dergi olan 'Fenzor'u çıkarmaya başlar. Burada asıl tartışılan konular, geçmiş zamanların ve günümüzün 'edebî' savaşıdır.

Toplamda üç sayı çıkar hatta ünlü fantastika yazarı Andrey Lazarcuk'un eserlerine adanan ve çok sayıda basılması planlanan bir tipografi varyantı hazırlanır. Nihayetinde bu çalışmalar, Fantastika Almanagi Z.E.T.'nin 'sıfır' ve tek sayısında yayınlanır.

Kısa bir süre sonra Sergey Berejnoj'da tıpkı Çerkov gibi Saint-Peterburg'a taşınır. Bakın Sergey neler diyor: '1990 aralığında Andrey Nikolayev ile birlikte eski arkadaşımız Çertkov'a parodi içerikli bir hediye yaptık: Fanzin 'Oberham' (Küstah üstü). Bunu tek sayı olarak çıkardık, ancak daha sonra Aleksandr Sidoroviç bunu çoğaltmamızı istedi ve böylece yaptığımız yaramazlık halka mal oldu. Ancak, 1994 baharında birden parodi formatını aştığımızı anladık, yeni ve tartışılacak konular ortaya çıkmıştı. Nikolayev ile yine ciddi bir fanzin çıkarmak istiyorduk ki bu fantastikayı bilenlere hitap edecekti. Böylece 'Dvesti' (İkiyüz) adlı fanzin düşüncesi doğdu.'

Dvesti adı, tahmin edilen maksimum sayıyı işaret etmekteydi. Dolayısı ile çıkacak fanzin sayısı başlığa atıldığı için çıkan sayılara Rus alfabesinden A, B, C vs. şeklinde sıra numarası verilir. Fanzin 1996 Nisan ayına kadar çıkar, son sayısı 'J' olur. Baskı sayısı ise ilk başta düşünülenin iki katı olmuştur ve ana dağıtımı, fanzine sponsor olan Moskova'lı Stojar kitabevi aracılığı ile yapılır. Bu yayın daha uzun yıllar çıkmaya devam edebilirdi, ancak Stojar kapanır, ikinci redaktör Andrey Nikolayev edebiyat çalışmaları üzerinde yoğunlaşır, Berejnoj ise artık fanzin yapmak istememektedir. Ancak Dvesti, tamamen ortadan kalkmaz, 1990'lı yılların son klasik fanzini 'Anizotrop Şose'nin doğmasına neden olur.

Peterburg'lu iki fantastika sevdalısı Vasilij Vladimirskiy ve Vyaçeslav Gonçarov, Dvesti fanzinini çıkarmaya devam etmeyi planlar. Ancak bunu yaparken, öncülünden sadece ana yapıyı ve konu başlıklarını alan, yeni bir dergi ortaya çıkarmaktadırlar. 'Anizotrop Şose' adını genç fanzincilere Andrey Çertkov hediye eder. Çertkov aslında bu adı ülkenin en önemli fanzincisi Boris Zavgorodniy ile birlikte çıkarmak istediği, Strugatskiy kardeşlerin 'Tanrı Olmak Zor İş' adlı romanından derleme bir fanzin adı olarak kullanmak istiyordu. Anizotrop şose sadece tek bir yönde hareket edilebilecek bir yoldur. Bu ad fantastikadaki yeniliklere ve genel olarak da edebiyata adanan bir dergiye çok yakışmıştı. Vasilij Vladimirskiy o günleri şöyle hatırlıyor: '1998 Şubatından 2000 yılının Mayıs ayına kadar ilk sayı da dahil on sayı bastık. Tirajımız giderek artıyordu, otuzla başlamış, yüze varmıştık. Ancak aniden artık gereken sayıda fanzin çıkaramaya-çağımız bir duruma düştük. Fanzin kapandı. Biz tabii ki, günün birinde, 'AŞ' dahilinde yeterli deneyim kazandıktan sonra fantastika konulu, kalın bir edebi-yayın dergisi çıkarmayı hedefliyorduk. Ancak yeni yüzyılın başında bunun pek de aktüel olmadığı anlaşılıyordu.'

Kırılma yılı olan kabul edilen 1991 yılında ortaya çıkan tüm profesyonel fantastika dergilerinden sadece Minsk'te çıkan 'Fantakrim-MEGA' (redaktör Yefim Şur) ve Moskova'da çıkarılan 'Yesli' (redaktör Aleksandr Şalganov) hayatta kalmayı başardı. Minsk'te çıkan dergi, 1995'te kapanır. Geriye sadece 'Yesli' kalır ve bugün hala, tüm krizleri aşarak okuyucularını memnun etmeye devam ediyor.

KADRO ATÖLYELERİ

Günümüzde ülkemizde profesyonel fantastika dergileri yayınlanıyor. Bunun yanında, büyük tirajlı dergilerin çıkmaya başlaması ile fanzin tarihinin sona erdiğini de söyleyemeyiz.

Boris Natanoviç Strugatskiy, halihazırda Polden (Öğle) XXI. YY adlı fantastika dergisinin başındadır. 1990'da tıpkı bir kahin gibi zamanla fanzin sayısının artacağını söylemiş, gün geçtikçe artan dergilerin, bu duruma engel olmayacağını öngörmüştü. Ona göre amatör yayınlar, uygulamada genç güçlerin kendilerini denemeleri için ideal platformlardır.

Böylesi amatör dergiler hala daha mevcut ve gelişmeye devam ediyorlar. Taslak ve baskı kalitesi 1990'lı yıllara göre kat be kat yükseldi, bugün herhangi bir fanzini ele almak bile zevk verici hale geldi. Buralarda yazıları çıkanlar, geniş bir tanıdık çevresi edinirler mi, okuyucuların beğenisini kazanırlar mı bilemeyiz, ancak sanatsal potansiyellerini bu tür çalışmalar için harcayan amatörler bu işi pek bırakacağına benzemiyorlar. Canlı örneği yanı başımızda. Andrey Çertkov şimdilerde yeni internet projeleri üzerinde kafa yoruyor. Bunlar sinema ile ilgili olacak ve 'Strugatskiy Kardeşler Evreni: Öğrencilerin Zamanı' adı altında toplama çalışmalar içerecek. Sergey Berejnoj ve Aleksandr Sidoroviç büyük yayınlarda redaktör olarak çalışıyorlar. Andrey Nikolayev (Andrey Legostayev takma adı ile) profesyonel bir edebiyatçı oldu. Andrey Golova ise sinema pazarlamacısı. Vasiliy Vladimirskiy ünlü bir eleştirmen ve FANTastika adlı derginin kurucularından biridir. Bu öncülerin sayesinde, çağdaş Rus ve Ukrayna düzenli fantastika yayınları doğdu, gelişti, gelişmeye de devam ediyor. Hatalar ve zaferler üzerinden paha biçilmez bir deneyim elde ettiler ki bu ancak profesyonellere özgü bir özelliktir.

Makale, Fantastika dünyası adlı dergide yayınlanmıştır.

seni sevdiğim günün ertesi

- Evet, sizi dinliyorum. Sorunuz tam olarak nedir, hanımefendi?
 - Şey, nasıl desem bilemiyorum ki. Biri var, ismi Arda. Çok iyi bir insan. Düünden beri ne zaman onu düşünsem nefesim kesiliyor, sanki kalbimin üstünde bir sürü çocuk tepişiyormuş gibi hissediyorum.
 - Korkulacak bir şey yok, sadece âşık olmuşsunuz. Her robotun başına gelebilecek, sıradan bir durum. Bir insanı sevmek, bir robotu sevmek kadar doğal bir hadisedir.
 - Ne yani, aşk böyle bir şey mi? Canım acıyor Doktor Bey! İnsanlarda da mı böyle oluyor?
 - Hem de nasıl! Kalbinde aşk olan birisi karşısındaki için yanmaya hazır olmalı, gerekirse tüm devrelerini yakacak kadar hem de.
 - Ölmekten mi bahsediyorsunuz? Aman Allah'ım! Doktor Bey, bende panik voltaj var!
 - Durun, panik yapmayın, mecazen söyledim. Benim hatam, kusura bakmayın lütfen.
 - Bu durum ne zaman geçer Doktor Bey? Fabrikada görevime devam etmem gerekiyor ama kendimi sürekli depresif bir hâlde, bir köşede arızalanmış olarak buluyorum.
 - Belki yarın, belki de hiçbir zaman. Tamamen kalbinizin elektrik sistemine bağlı. Yüreğiniz ne zaman o kişi için çarpmayı bırakırsa o zaman sona erer. Geçmiş olsun.
- Bir keresinde bir dergide okumuştum, insanlar âşık olunca sahil kenarına giderlermiş. Ben de öyle yaptım ve seni sevdiğimi anladığım günün ertesi, Beşiktaş iskelesine doğru yürümeye başladım. Kalabalığı yarıp geçerken gözüm hiçbir şeyi görmüyordu. Bana çarpan omuzları, alt sınıf robot olduğum için atılan küçümseyici bakışları hatta "Robotlara Ölüm!" diye bağırarak boğuk sesli adamı bile. Hiçbir şeyi umursamadım. Aşk denilen şey ne garip, zihnime yerleşmiş bir virüs gibi bütün sistemimi alt üst etti! Seni düşünmeden edemiyordum, derken küçük bir titreşim sesi hissettim. Doğru ya, aramaları sessize almış olmalıydım.
- Merhaba, ben x813 işçi sınıfı robotu, adım Sofya. Buyurun?

- Benim, Arda. Dün neden gelmedin resim dersine? Gözlerim seni aradı.
- Belki de artık gelmemem gerekiyordur.
- Neden öyle düşünüyorsun?

Birkaç saniye susup, yutkundum.

- Orada mısın Sofya?
- Buradayım.
- Şu an neredesin? Söyle, yanına geleyim...
- Beşiktaş sahilde, konum atarım.
- Tamamdır, beş on dakikaya yanındayım.

Arda geldiğinde bir kafeye geçip oturduk. Deniz manzaralı bir masa seçtik iki kişilik, tıpkı aşk gibi, sevdâ gibi. Şu an tek istediğim zamanın durması. Evet, şu an zamanın bir program olmasını ve onu kontrol edebilmeyi çok isterdim.

- Evet, Sofya. Anlat bakalım, terapi nasıl gidiyor?
- Bu sabah gittim işte. Biraz garipti.
- Garip derken? Anlatmak ister misin?
- Bilirsin işte, sıradan robotik krizler.
- Bırak artık şunu yapmayı...
- Neyi yapmayı?
- Kendine robot demeyi diyorum!
- Anlamadım, ne diyeyim kendime?
- Psikoloğun daha söylemedi mi sana?
- Neyi söyleyecek Arda? Sen iyi misin?

- Asıl sen iyi misin. Kendini robot yerine koyduğun günden beri terapiye gidiyorsun, aylar geçti ve bunun hakkında hâlâ konuşmadınız mı yani?

Aklımdan binbir soru ve düşünce akıp gidiyordu. Bir yandan Arda'nın benimle dalga geçtiğini, bir yandan da söylediğinin gerçek olması ihtimalini düşünüyordum. Acaba Arda, ona olan ilgimi anladı da beni kendinden soğutmak mı istiyordu? Biraz düşündüm ve sonra aklıma gelen ilk şeyi pat diye söyleyiverdim.

- Tamam, bir saniyelğine senin haklı olduğunu düşünelim. İşçi robotu olarak fabrikada çalışıyorum, bunu nasıl açıklayacaksın?
- Feci bir kaza geçirdin ve vücudunun yüzde yetmiş beşi robot parçaları ile

değiştirildi. Sen bir ressamısın Sofya. Seni iyileştirme karşılığında bir robotik firması ile anlaştık. Sekiz sene fabrikada çalışma şartı koştular. Bak, anlıyorum seni, bunları duymak senin için çok zor. Aslında şimdiye kadar konuşmuş olmanız lazımdı.

- Yalan söylüyorsun!

- Sakin ol lütfen, yalan söylemiyorum. şimdi terapistini arayalım ve olanları o anlatsın, tamam mı?

Arda'yı dinlemekten başka çarem yok gibi görünüyordu. şimdi çekip gidersem bir daha onu asla gremezdim.

- Tamam, ara yleyse.

Ellerimi kovuşturdum ve öfke dolu bakışlarla Arda'nın gözlerine doğru baktım. Paniklemiş gibi bir havası vardı. Hâla neler olduğunu anlamaya çalışıyordum. Bu işin içinde bir bit yeniğ i var gibi geliyordu.

- Merhaba, ben robot psikoloğunuz Ahmet. Size nasıl yardımcı olabilirim?

- Selam, ben Arda. Hastanız Sofya'nın kocasıyım. Hasta numarası iki, beş, beş, dokuz, altı.

- Evet, tanıdım sizi. Buyurun Arda Bey.

Kocasıyım mı dedi o? Arda benim kocam mıymış şimdi? Yok, daha neler!

- Sofya kendini işçi robotu olarak görmeye devam ediyor. Aylardır neden Sofya'ya bir şey söylemediniz acaba?

- Bunu sizin ağızınızdan duyması gerekiyordu. Biz söylemeyi denedik fakat kendisi defalarca reddetti ve başladığımız yere sürekli geri dönmek durumunda kaldık.

- Duyuyor musun Sofya? İyi dinle çünkü bunlar gerçekler!

Başıma ağırlar girmeye başladığında gözüm de kararmaya başlamıştı. Oracıkta düşüp bayılmışım ve gözlerimi atığımdayanımdaya Arda vardı.

- Arda, ne oldu bana?

- Sorun yok aşkım, sadece kk bir sinir krizi geçirdin ve sonra bayıldın. Olanları hatırlıyor musun?

- Neyi aşkım?

- Yok, bir şey yok. Uyu sen biraz daha. Aramıza tekrar hoş geldin.

Bilimkurgu Sözlüğü Elzem mi, Yoksa Saçmalıyor Muyum?

Başlık gayet açık. Böyle bir üretime/kaynağa ihtiyacımız var mı, yoksa tamamıyla zirvalıktan mı ibaret. Bu sorunun cevabını bu yazıda evet/hayır şeklinde vermeyeceğim. Cevabı sizin vermenizi, fark etmenizi sağlamak istiyorum. Evvela ülkemiz sınırlarındaki bilimkurgu üretimi meselesine biraz değineceğim ve bildiklerim üzerinden bir takım değerlendirmeler yapacağım. Son olarak da sözlük meselesinden bahsedip yazıyı sonlandıracak ve sizi özgür bırakacağım.

Hepimizin bildiği gibi çoğunlukla çeviri eserler üzerinden türü takip ediyoruz. Dünyaca ünlü bilimkurgu yazarlarının (Isaac Asimov, Philip K. Dick, Arthur C. Clarke vs.) yanı sıra, az da olsa, adı sanı duyulmamış (Mur Lafferty, Laurent Genefort vs.) –bu konudan başka bir yazıda bahsedeceğim- ve klasikleşmiş (Olaf Stapledon, Rosny Aine vs.) isimlerin eserlerini çeviri olarak tüketmek bizde adettir. Okumalarımızı bu yönde yapıyoruz. Bir yandan da, yerli bilimkurgu romanları ve hikayeleri üretmeye çalışıyoruz. Her geçen gün yeni eserler okurla buluşuyor, dikkate değer üretimlerini sayısı yakın zamanda artmaya başladı bile diyebiliriz. Ancak çoğu zaman işin sadece kurgu kısmıyla ilgileniyoruz.

Türün kendisi, geçmiş, ekolleri, yazarları, dönüm noktaları gibi konulara yoğunlaşan eserlerde eksikliğimiz olduğunu düşünüyorum. 2020-2022 yılları arasında, bilimkurgu edebiyatı ile ilgili yazılmış yerli üretim sayısı –bulabildiğim kadarıyla- beş. Bilimkurgunun mahiyeti ile ilgilenen, alt türleri hakkında makaleler içeren, yerli bilimkurgunun izini süren kitap sayısı sadece beş. Bu sayıya sinemada bilimkurgu başlığı dahil değil. Kendi yazdığım 25 Kitapta Bilim Kurgu dahil değil. Sadece bilimkurgu edebiyatına dair ele alınmış eserler dahil. Bundan da şu sonuç çıkıyor: Ne olduğuyla ilgilenmiyoruz, yazıyoruz.

Bu demek değildir ki yerli bilimkurgu üretimlerin hepsi tü, kaka. Değil tabi ki. Ancak tür, bir kültür olarak yazın ve okuma hayatımızda hala daha yerleşmiş değil. Yazılan eserlerin çoğunda da bunun izlerini görmek mümkün. Birbirine benzeyen metinler, “distopya yazıyorum ben” diye bin dokuz yüz seksen dördün aynısının farklı isimle yayımlananları, robotların hakimiyetine boyun eğmemizi söyleyen ve aynı yolu izleyen envai çeşit metin ve alelacele yazılmış hissi veren, anlaşılmayan kitaplar. Bütün yerli bilimkurgu eserleri bu saydıklarım dahil değil elbette ama, bir kısmı dikkat çekecek ölçüde tam olarak bunlardan ibaret. Türün hala daha ciddiye alınmamasının sorumluluğunu da bu ve benzeri kitapların üreticilerinde ya da merdiven altı matbaalarda görüyorum.

Hele hele editörlük hizmeti için, zaten aldıkları KİTAP BASMA PARASINA ek 3-5 bin lira daha isteyenler var ya. Ne oluyorsa onlar yüzünden oluyor derken içim çok rahat.

Bilimkurgu okumayı seviyoruz ancak ne olduğu konusunda etraflıca düşünmeyi sevmiyoruz. Ya da seviyoruz ama kaynak üretmiyoruz. Ne olduğunu, okumalarımız esnasında anlıyor ve özömsüyoruz belki ama literatür ve kültürel geçmiş konusunda eksik kalıyoruz.

Bunu fark eden ya da ilk söyleyen ben değilim muhakkak. İlk olmadığım gibi son da olmayacağım. Tek dileğim bu sahada daha fazla çalışmaya kavuşabilmek, tartışabilmek ve üretebilmek.

Zaman zaman edebiyat dergilerinde dosya konusu olarak bilimkurgu başlığının seçildiğini görüyoruz. Derginin o ayki sayısından otuz kırk sayfa bu alana ayrılır, genel geçer şeyler konu edilir, okunacak kitap listeleri sıralanır ve konu kapanır. Bir daha, başka bir derginin aklına gelene kadar, edebiyat her alanıyla ilgilendiğini söyleyen/düşündüren dergilerde, bilimkurguya dair bir araştırmaya, makaleye rastlanmaz. Oysa ki var olan en sosyal tür olan bilimkurgu, hayatın her anında olduğu gibi bütün bir edebiyat havuzunda önemli bir paya sahiptir. Ama gel gör ki bu hep böyle olur.

Bu durumdan rahatsız olan insanlar yok mu, tabi ki var. Lagari Bilimkurgu Fanzin ekibi bunlardan sadece biri. Sadece bilimkurgu, başka bir şey yok. Türleri ayırmak mı? Hayır. Bilimkurguya nefes alacak alan yaratmak. Olay bu. Yakın zamanda benzer bir girişimin, bir derginin daha yayın hayatına başlayacağını öğrendim, çok mutlu oldum. Okuyorsak bir mecra yaratmalı, üretimi farklı disiplinlere yaymalıyız.

Benim, bu yazıda, dile getirdiklerim konusunda en büyük şikayetim bir sözlüğün eksikliği. Az da olsa türün ne olduğunu kabataslak anlamamızı sağlayacak kitap bulabilmeniz mümkün. Hemen hepsi sadece temel bilgiler ile yetiniyor ama olsun, ortamlarda işe yarar. Buna karşın bir tane bile sözlük çalışması yapılmamış. “Bu başlık altında yurt dışında kaynak bulabilmek mümkün, ne gerek var ki” diye düşünülerek yapılmadığını da düşünmüyorum. Üzerine hiç düşünülmediği konusunda ısrarcıyım. Tamam, sfdictionary.com diye bir site var ve arşivi bir hayli geniş. Tamam, isteyen Amazon.com’dan Brave New Worlds: The Oxford Dictionary of Science Fiction sipariş edebilir. Tamam, isteyen archive.org üzerinden PDF olarak yabancı dillerde yayın indirebilir. Tamam ama neden bir tane yerli üretim yok?

Bir türü anlamak için mümkün olduğunca çok okumak konusunda hemfikirim. Ancak okurken, yardımcı olacak terminolojik kaynaklara ihtiyaç olduğundan da eminim. Hele ki üretim yapılmak istendiğinde, benzeri kaynaklar elzem hale geliyor.

Bir bilimkurgu sözlüğü de, bu türe dair literatürün derlenip toparlanması ve kaynak araştırması konusunda kolaylık sağlaması gibi sebepler nedeniyle gerekli. İnternette hemen her şeyi bulabiliyor olabiliriz ancak bu tarz metinler el altında olduğu zaman daha kolay kullanılıyor, kendimden biliyorum.

Böyle bir çalışmanın şimdiye kadar yapılmadığını zaten söyledim. Şimdide ne denli önemli olduğunda ısrar ettiğim bir metni oluşturmak için kolları sıvadığımı söylemek istiyorum. Aslında 2020 yılından bu yana “Bilimkurgu Sözlüğü” adı altında çeşitli üretimler ve paylaşımlar yapıyorum. Evvela sosyal medya da başladım. Ardından aynı isimli bir internet sitesi açarak hadisenin çapını biraz daha genişlettim. Son olarak da elle tutulur bir hale getirdim. Daha evvelden, Lagari fanzinin başka bir sayısında bambaşka bir kitabın sözünü vermiştim. O konu hala daha taslak aşamasında. Ancak bu türe ait bir sözlük artık fiziksel dünyada ulaşılabilir durumda. Bilimkurgu Sözlüğü, Zararsız Yayınlar etiketiyle çıktı. Ne genel geçer şeyler bahsedip konunun mahiyetine saygısızlık yapıldı ne de kopyala yapıştır yöntemiyle kolayca kaçıldı. Şimdiye kadar okuduğum bilimkurgu metinlerinde karşıma çıkan terimleri topladım, açıklamalar yazdım, örnek kitap listesi hazırladım. İşin güzel tarafı da bu işin peşini bırakmayacağım. Her iki üç yılda bir okuduklarımdan derlediklerimi ekleyecek ve sözlüğü sürekli olarak güncelleyeceğim. Burada amacım kendi kitabımı pazarlamak değil, yanlış anladınız, biliyorum. Tek söylemek istediğim bir şekilde yapılması lazımdı ve yaptım. Eylemlerim devam edecek.

Yazının en başında da dediğim gibi, şimdi sizi özgür bırakacağım. Ancak son bir noktayı daha aradan çıkarmak istiyorum. Bu yazı, yaptığım bir şeyi güzellemek ya da bir ihtiyaç algısı oluşturmak için yazılmadı. Böyle hamlelere kafa yormaktan Şeyh Hulud hepimizi korusun. Mevzu bahis sözlük daha evvel yapılmış olsaydı ilk ben kullanır, dibine kadar sömürürdüm. Ama yoktu, iş başa düştü. Hem daha yapılmamış bambaşka şeyler daha var, onları da başka zaman konuşacağız.

Bilimkurgu umuttur diyoruz, her seferinde. “İyi bilimkurgu, iyi edebiyattır” demiş Theodore Sturgeon. Bilimkurgu sadece kurgudan ibaret değil diyorum, ısrarla. Daha fazlası için daima meraklı olun, daha azı yetinemeyiz.

KOLEKSİYONCU

Sirtının ortasından, ekrana doğru iyice eğilmiş ince yapılı genç, kemikli elleri klavyenin yağlı tuşlarında çalışıyordu. Loş odada parlayan ekran kalın ve kirli gözlüklerinden yansıyor.

Ergenlik döneminin ilk günlerinden beri yaşam alanı bu odaydı. 12 yıl önce le-golarıyla yaptığı son uzay gemisi kitaplıkta, 3 yıldır ardı ardına okuduğu bilim-kurgu romanlarının önünde duruyordu. Öğrenmeye 6 yıl önce başlayıp 6 yıl önce bıraktığı elektrogitar yatağının arkasında tozlanıyordu. Biriktirdiği çeşitli kahraman figürlerini kafasına göre düzenlenmiş ve kümeler halinde yerleştirmişti. İlkokul, ortaokul ve lise dönemi arkadaşlarıyla -ki hepsi aynı dört kişi, üniversitede bilgisayar mühendisliği bölümünden henüz pek arkadaşı yoktu-fotoğrafları dolabın üstüne bantlanmıştı. Dışarıda yağın hafif yağmurda, kalın perdelerini açmış ve camı aralamıştı.

Onu işte tam bu haliyle gördükten sonra hakkında yapacağınız tahminlerin çoğu isabetli olur. Mesela evet, kız arkadaşı yoktur. Boş vaktinin çoğunu bu şekilde, bilgisayarının başında geçirir. Süper kahraman filmlerini sever. Yabancı müzik dinler.

Bu noktada yabancının kastımın Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları hariç herkes olduğunu da belirtirim çünkü Ömer, yukarıdaki özelliklerinin yanı sıra orta sınıf bir İstanbul çocuğudur ve bununla birlikte gelen tipik özellikleri de neredeyse eksiksiz taşır. Mesela Ömer babasıyla bayram namazına gider, askerlik konusunda streslidir ve iskender kebabı sever.

Açık camdan dolayı soğumakta olan ensesini unutmuş, vaktinin çoğunu geçirdiği internet forumundaki tartışmaya kendini kaptırmıştı. Mesajların çoğu karışıklı küfürler ve alaydan ibaretti. Ancak ilginç bilgiler içerenler de yok değildi. Bunlardan biri şöyleydi:

“Bir defa götünüzden atmayı kesin cahil sürüsü. Tokyo’da açılan çukurlar için metro kazılarında kaynaklı dendi ama kazı mühendisi hatlarla alakası olmadığını söylüyor. Herif benimle alakası yok diyor neden harikiri yapsın sığırlar?”

Ömer’in dikkatini çeken başka bir mesele ise şu mesaja gizlenmişti:

“Şehir altyapılarının doğayı bozması falan diyen çevreci piçler de damlamış. Bütün çukurların şehirde açıldığını ne biliyorsun? Allah’ın ormanındaki çukuru ayılar mı bildirecek?”

Ömerin hafif merakının bir saplantıya evrilmesini sağlayansa aşağıdaki mesaj ve sonunda paylaşılan linkten ulaştığı kaynaklardı:

“Şu sözlük ergenleri gitse de rahatlasak bu nedir ya! Konumuza dönersek önce Japonya’da sonra dünyanın başka yerlerinde görülen çukurların ortak noktası kabaca aynı boyutta olmaları; 14 metre çap, 82 metre derinlik. İddia edildiği gibi çöküntü yerleri olsalar diplerinde düşen şeylerin bulunması lazım, hiç bir şey yok. Çökme esnasında yoğunluk farklarıyla bir ayrışma olduğunu ve katmanların yer değiştirdiğini söylüyorlar. Fakat açıp okursanız bu fikre karşı çıkan jeoloji mühendisleri olduğunu görürsünüz ---> Link.

Ömer saplantılarını ileri boyutlara taşır. O yüzden bu noktadan itibaren çukurlarla ilgili bulabildiği her bilgiyi şıra gibi içti. Her olayı en ince ayrıntılarıyla not aldı. Gördüğü herkese çukurlardan bahsetti, çukurları sordu.

9 hafta içerisinde mevzu bahis çukurlarla ilgili 1684Mb’lık bir klasörü oldu. Veri madenciliği dersinin projesini de bu konuda yapmaya karar verdi. Ayrıca çocukken bisiklet demiri girmesiyle yanağında bir çukur açılmış -Ömer bunu gamzeye benzetiyordu- bir kıza aşık oldu. Hayır yanağı çukur olduğu için aşık olmadı, ama ilk konuşmalarında konu gerçekten de oradan açılmıştı.

Aynı 9 hafta içerisinde dünyanın çeşitli yerlerinde çukurlarla ilgili yeni gelişmeler oldu. Özge bunları Ömer’den dinlerken esnedi ve yanağındaki oyuk küçük, sevimli bir virgül halini aldı. Başı, yaslandığı elinden kalkıp, diğer elindeki kahveyle orta noktada buluştu ve yine diğer elin rahatlığına geri döndü.

“Bak Özge, çukurlar artık daha fazla görülüyor. Her gün, onlarcası. Ayrıca gide-rek küçülüyorlar. Geçen hafta raporlananların tamamı 11 metre çapında. Artık sıradan bir doğa olayı demiyorlar, sebebini de kimse bilmiyor. Rastgele oluşma-dıkları düşünülüyor”

Telefonundan üzerinde kırmızı noktalar olan bir dünya haritası gösterdi.

“Uydular sürekli çukur arıyor ve sürekli yenileri ortaya çıkıyor. Ve işte, sanki giderek yerleşim yerlerine toplanıyorlar.”

Özge, başını bıraktı ve küt diye sıraya düşmesine izin verdi. “Bir tanesi de proje hocamızı yutsa ya” diye mırıldandı.

On dört hafta geçtiğinde toplum paniklemeye başlamıştı. Artık her gün yüzlercesi açılan çukurlar sanki hedef almış gibi odaları yutuyordu. Çapları 6 metreye düşmüştü. Yetkililer tüm kaynakların bu durumun çözülmesine ayrıldığını söylüyordu ama henüz herhangi bir gelişme yoktu.

Bir yandan da okul devam ediyor, dönem bitiyordu ve Ömer veri madenciliği dersinde final projesini sunmaya hazırdı. Görünürde alakasız olan verileri program vasıtasıyla analiz edip ilişkilendiriyor, örüntüler bulmaya çalışıyorlardı, işin özü buydu. Sırası geldiğinde terli avucundaki USB'yi projektöre bağlı bilgisayara taktı ve ilk slayttan başlayarak bulgularını anlatmaya başladı.

İlk önce çukurların konumlarını, derinliklerini, çaplarını ve bulunma zamanlarını programa girmişti. Bir düzen görememişti. Konumun jeolojik özellikleri, teknik hareketler, olay anındaki hava durumu veya yer altı suları gibi fiziksel verilerde bir tutarlılık bulunamadığını gösteren araştırmaları okumuştı.

Çıkmaza girdiğini düşünerek farklı bir yaklaşım denemişti; çukurların mağdurlarıyla ilgili verileri programa dahil etmişti. Dikkate değer bir ilişki yakalamayı başarmıştı. Tespit edilen ilk 37 çukurda kaybolan 12 insanın tamamı Japonca konuşuyordu. İlk çukurların çoğu Japonya'da olduğu için bu normal diye düşünülebilirdi ama bu on iki kişiden bir tanesi Venezüella'da, diğeri de Moğolistan'da açılan çukurlarda kaybolmuşlardı.

Sabit bir örüntü yoktu. Çukurlar her seferinde başka bir parametreyi baz alacak şekilde sürekli hedef değiştiriyor gibiydi. 37'inci çukur ile 61'inci çukurlar arasında kaybolan insanların 3'ü hariç hepsi metal müzik dinliyordu. 61'inci-den 99'uncuya kadar mağdurlar boşanma sürecindeydi. Bir sonraki grup işe bisikletle gidiyordu, sonraki protez kullananlardan oluşuyordu ve sonraki çizgi roman okuyordu.

Ömer'in grafikler, veriler ve haritalarla ilişkilendirdiği bu gruplar tek ortak özellikleri hariç karmakarışıklı. İçlerinde çocuklar, gençler, yaşlılar, askerler, sporcular, sekreterler, Almanlar, Maleyler, Uruguaylılar vardı. Belki yeterince çok parametre incelenirse herhangi bir grup insan arasında benzerlikler bulunacağı savunulabilirdi. Ancak örneğin 7812'inci çukurdan 7887'inciye kadar kaybolan 47 kişinin tamamının 71 kilogram ağırlığında olması fazlasıyla enteresan değil miydi? Sunumunu bu soruyla bitirdi.

Hoca dahil herkes afallamıştı. Sınıftan bir uğultu yükseldi. Birkaç saniye içinde tüm sınıf Ömer'i çevrelemişti ve her kafadan bir ses çıkıyordu. Arkalardan hala yoklama kağıdı tutan elini uzatarak kalabalığı yarmaya çalışan Hoca "Evlad" diye bağıyordu: "bu çalışmanı bir rapor haline getirmemiz ve yetkililere iletmemiz gerektiğini düşünüyorum."

24'üncü haftada çukurlar hız kesmeden açılmaya devam ediyordu. Ömer'in bulgusu şüpheye yer bırakmıyordu; Her dalgada farklı bir insan grubu mağdur oluyordu. Yerkürenin her yerinde binlerce uzman örüntüleri önceden tahmin eden algoritmalar geliştirmeye çalışıyordu. İş isten geçtikten sonra kurbanların ortak noktasını bulmaktan başka bir işe yaramıyorlardı. Örüntüler tekrar etmiyordu. Mağdur listeleri internette dolaşıyordu.

Bir defa hedeflenen grup artık güvende sayılıyordu. Karmaşaya sürüklenen insanlar listelere göre kendilerini değiştirmeye uğraşıyorlardı.

Artık ünlü olan Ömer yine odasında, bilgisayarının başındaydı. Genç odası kar-yolasına uzanmış onu dinleyen Özge'ye forumdan bazı mesajlar okuyordu:

“71 ve 77 kilolar yutuldu. Ben tam 77 çekiyorum, artık güvendeyim. Noldu vegan kızlar? Bize obez diyenler yemeye başladılar mı acaba :)”

Şefkatle Özge'ye baktı. Sonra birkaç mesajı sırayla okudu:

“Fıtık var, işe bisikletle gidiyorum ve apandistim iki yıl önce alındı. Gerçi artık herkes apandistini aldirmaya çalışıyor ama bir sene sonrasına tarih veriliyormuş. Ben rahatım yani gençlik, darısı başınıza.”

“Lan topalları yutsa bacağıınızı kesip atacaksınız malsınız yeminle.”

“Ne zaman inanacaksınız? Bunlar Allah'ın ikazları. Siz inkar ettikçe devam edecek. Dün çukurlar kimi aldı: ressamaları, heykeltraşları. Yaratana ortaklığa soyunanı cehennemde şiddetli gazap beklemektedir.”

“Amin kardeşim. Açıkça şunları yapmayın diye uyarı geliyor. Bu pembe götlü solcular da gidip özellikle onları yapıyor. Allah akıl fikir versin.”

“Senin dediğini rahip başka, haham bambaşka türlü söylüyor. Hindular veganlar bize mesaj olarak yutuldu diye cümleten vegan oldu, sizinkiler kurban bayramını inkar edenler cezalandırıldı diyerek ete saldırdı. Hangisi şimdi mesela?”

“Dünya İsviçre peynirine dönmüş siz hala birbirinizi yiyin..”

“Sizi bilmem ama ben 75 kiloyum ve yemeğe abanmaktayım, bisiklet aldım, et yemiyorum, çalışırken metal müzik açıyorum, yapabildiğim her şeyi yapıyorum anlayacağınız. Adamlar yok oluyor evladım nereye gittiler belli değil. Başına gelene kadar rahatsın tabii. Şu an karşı binanın köşesi yok. Bir sabah kalktık cerrah gibi kesmiş çıkarmış çukur. Sessiz sedasız.”

Ömer bir süre daha sayfada aşağı doğru kaydı. Daha sonra koltuğunu geriye doğru iterek Özge'ye döndü. Akıldakini seslendirmesine gerek kalmadı çünkü her nasılsa ikisinin de aynı şeyi düşündüğünü biliyordu. Çukurlar her an onları da alabilirdi. Geleceğin bilinmezliği insana garip bir cesaret veriyordu.

Her şey tek bir akıcı harekette gerçekleşti. Bilgisayar koltuğundan yatağa kaydı. Özgenin karşısına uzandı ve gözlerini hiç kaçırmadan onu öptü. Bu odada pek çok anısı olmuştu ama bir kız ile öpüşmek bunlardan biri değildi. Tüm o kahraman figürlerinin ortasında. Farklı gruplar halinde dizdiği figürler. Evet!

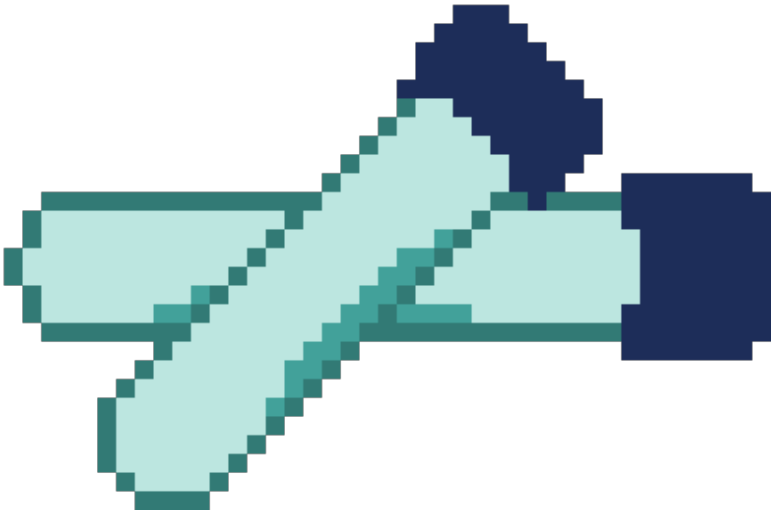
Çocukken renklerine göre sınıflandırmıştı. Kırmızıları yeşillerle savaştırırdı. Daha sonra özel güçlerine göre dizmişti. Beyin gücü olanlar bir grup, fiziksel güçleri olanlar başka, robotlar ise başka bir guruptu. Şu anda ise ait oldukları evrene göre dizilmişlerdi.

Tüm bu düşünceler aklından ışık hızında geçerken dudakları henüz birbirinden ayrılmamıştı. Emindi. Bunu yapan bir koleksiyoncuydu. İnsan olmayan bir koleksiyoncu. İnsanların kendilerini nasıl sınıflandırdığını anlamayan ve umursamayan birisi. İnsanlar hakkında bir çok şey bilip bunları anlamlı biçimde sınıflandırmakta zorlanan bir varlık.

Hala sarılır haldeyken müthiş bir ivme hissettiler. Ancak belirli bir yöne hızlanırlar gibi değil, her yöne doğru, sanki genişliyorlarmış gibiydi. Bir an sonra her şey bitti. Perdelerden sızan ışık değiştiği için pencereye koştular. İnanılmaz bir manzaraya bakıyorlardı.

Az önce geniş ve meşgul bir caddenin olduğu yerde yalnızca boşluk vardı. Karşıda ise şeffaf tüplere dizilmiş başka odaların cephelerini görebiliyorlardı. Kimi köhne bir kerpiç eve aitti, kimi ahşap bir kuzey Avrupa evine. Çadır bezinden olan da vardı, çelik ve cam olan da, duvarı olmayan da. Sonsuza kadar gidiyor gibi görünen raflara dizilmişlerdi. İçlerinde dolaşan, yiyip içen, okuyan veya dışarıya bakan insanlar vardı.

Özge'ye bir şeyler söylemeye çalıştı, beceremedi. Dili tutulmuştu. Pencereyi açıp dışarı sarkmaya çalıştı ama görünmez bir bariyere tosladı. Sesi duyan koleksiyoncu binlerce dev gözünden birini pencereye yanaştırarak onları merakla inceledi. Ardından içinde bulundukları tüpü özene bezene etiketledi ve itinayla raftaki yerine kaldırdı. Daha sonra diğer tüpleri inceleyerek, severek ve okşayarak uzaklaştı. Etiketle aynı anda tüm dillerde okunabilen bir yazıyla şunlar yazıyordu: Anormaller 17: Farkındakiler.

MEDENİYETE ANARŞ

Karanlık bastığında mağarada toplanırdık. Elektriğimiz yoktu, odun yakar, ısınırırdık. Eskisi gibi canlı bir şekilde dans etmeyen o alevleri izlerdik. Medeniyete zorlanan insanlığın, başka çaresinin kalmadığı şu zamanlarda, doğayla kalan son bağımızı korumaya çalışıyorduk. Çok az eşyamız vardı ve zaten fazlasına ihtiyacımız da yoktu. Olabildiğince geriye döndük. İleri gidenler kayboldu.

Biz, başta buraya gelmeye zorlandık. Kovulduk. Bunun kurtuluşumuz olduğunu ise sonradan fark ettik. Artık her şeyi daha net görebiliyoruz. Bizi buraya kovalayanlar ne yaptıklarını bilmiyorlardı. Artık onları suçlamıyoruz, başta bizde onların tarafındaydık. Bazen, gerçeği görmek çok daha zordur. Onlar da göremiyorlar. Zamanı geldiğinde, herkesin gözleri açıldığında çok geç olmaması için uğraşacağız fakat biliyorum ki asla yetişemeyeceğiz. Komün her geçen gün daha da güçleniyor olsa da kaybettiğimiz çok belli. Ateşe baktıkça görüyoruz. Ateş, dans etmiyor artık. Kuru odunlar çatırdayarak can çekişiyorlar ve geri bıraktıkları dumanla bizi terk ediyorlar. Kendimizi ve dünyamızı yüzüstü bıraktık. Gerçek olanı hayallere tercih ettik, hayallerimizi sattık. Kendimizden, var olmayan bir gelecek için uzaklaştık. Geri dönmek isteyenlerimiz ise toplumun kara koyunları oldu. Hatırladıkları tekrar unutturuldu. Nefes almak isteyenler göç etti. Nefes vermek isteyenlerse savaşı kaybetti. Aslında hepimiz kaybettik ancak bu bir son değil. Kurtarılmış bir dünya hayal değil. Bir gün hepsi arabalarından inip yürümeyi hatırlayacak.

Sabah ışıklarında doğanın bir parçası olarak yola çıkacağız. Savaşmak artık medeniyetin bir parçası oldu. Kendimizi koruyacağız ama savaşmayacağız. Savaşmadan nasıl koruyacağız kendimizi? “Ben” olarak. Çünkü bu medeniyetin istediği bir şey varsa o da kendin olmaman, kendinle olamamandır. Başkalarına ihtiyaç duyma zorunluluğu yaratmak, asla bir bütün olamamak. Komünümüzün her bir bireyi, anarşist bir grubun parçası olarak değil, başlı başına bir anarş olarak anılacaktır. Sadece bir insan da değil. Dünyadan göç eden tüm kurtlar, kelebekler, timsahlar ve karıncalar olacaktırlar. Hepsinin içinde tek bir bir...

Göçün sonlarına geliyoruz artık. Her ne kadar medeniyetten uzak kalmaya çalışsak da onlardan kaçmaya devam ettikçe, kaçacak bir yerimiz kalmayacak. Bu, eskiden her yeri ormanlarla bezeli, uçsuz bucaksız diyarın yeniden hayat bulması için var olacağız.

Göçten önceki hayat çok uzak artık. Ailemi hatırlıyorum, bir apartman dairelerinde küçük bir evimiz olduğunu... O zamanlar günler sadece geçiyordu. Her şey tekrar ediyordu. Haftalık çemberler içinde yinelenen dinsel ritüeller gibiydi. Her şeyin saati belliydi. Kişiler her zaman nerede olacaklarını biliyorlar, döngüyü takip ediyorlardı. Mutlu değillerdi, fakat onlara öğretildiği üzere hayatta kalmak bundan ibaretti. Çok eski geleneklerle birleştirilen manipülasyon taktikleri... Esasında şuan ki halimizden, mağarada olmaktan farksızdı. Ekranlara yansıtılan o ruhsuz ateşleri izlerdik. Aradaki tek fark, artık o ateşin neden eskisi gibi yanmadığını biliyoruz.

Bir şeyler olduğu belliydi aslında. Fakat kimse işinden kafasını kaldırıp bakmadı. Kafasını kaldıranlar kovuldu. Kovulanlar ezildi. Ezilenler yalnız kaldı. Yalnız kalmayı bilmedikleri için öldüler. Hazırlıksız yakalandılar. Dünyada, medyanın gösterdiği, çok daha “önemli” olaylar yaşanırken biz yanıyorduk. Başka gezegenlerde kolonileşmek için üretilen teknolojiler artarken, dünyada bize neden başka gezegenlere gitmemiz gerektiği anlatılıyordu. Mars’ta en çok ihtiyacımız olacak şeylerden bahsederlerken, sanki yaşadıkları dünyada tüm bunlara ihtiyaçları yokmuş gibi davranıyorlardı. Mars’ta su bulunmasını kutlarken, susuzluktan ölen insanları görmüyorlardı. Başka gezegenlerde kullanmak için enerji yöntemleri ararken, bizi tüketiyorlardı. Bir atmosfere ihtiyaçları vardı ve sanıyorum ki bunun sağlanması için de önce bizimkinin yok olması gerekiyordu.

Çok güçlü ve çok hazırlıklıydılar. Onları durdurmak istediyssek de yetişemedik. Zaman içinde hastalıklar arttı, sevdiklerimize dokunamadık. Bazı ülkeler açlıktan kırılıyordu, karanlık bir duman, dünyanın üstünü kaplamaya başlamıştı. Ne yazık ki yaşatmak öldürmekten çok daha zordu. Ölüm kolay paraydı. Çok kısa bir sürede, binlerce yıldır yaşadığımız diyar gözlerimizin önünde kül oldu. Bir süreliğine sadece panik hüküm sürdü. Çünkü yapılacak başka bir şey yoktu. Buradan dönüş yoktu artık. Ne hastaneler ne de okullar açıktı. Zaten okulların da çocukları hazırlayabileceği bir gelecek kalmamıştı. Bu noktadan sonra yaşama dönmek, sadece daha çok acı demektir. Her yeri saran panik hali devam etse belki de insanlar suçluları aramaya başlayacaktı, kim bilir. Belki son zamanlarda yaşadıklarından sonra kendilerine bir bakacak ve ne yaptıklarını soracaklardı. Kim olduklarını... Ama plan bir saat gibi işliyordu. Bu soruyu sorma vakti geldiğinde dünya tarihinde her zaman olduğu gibi yeni bir din doğdu.

Ama bu sefer peygamberini, tanrı göndermemişti. Hepsi insan yapımıydı; peygamberler de, mucizeleri de... “Hepinizi kurtarabilirim” dedi peygamber, fakat ondan öncekiler gibi koşulları vardı. Bedavadan kurtuluş hiçbir zaman yoktu ki. İnsanlıktan, onun mucizeleri için yaşamasını istedi. İtaat edenler kurtulacaktı. Onlara cenneti vaat etti ve cennet artık dünyadaydı. Senelerdir üzerine çalışılıyor, inşa ediliyordu. İnsanlar sadece bu makinadan çıkan cennetin gelişini görememişlerdi. Hepsi çok iyi seyirciydiler...

Cennete göç başladığında benim gibi bir grup insan iplerin arkasındakini merak etmişti ve dolayısıyla cennetten kovulmuştu. Kendimizden başka hiçbir şeyimiz kalmadığında, yavaşça öğrendik yaşamayı. Gerçekten yaşıyor olmayı. Var olmayı. Var olduğumu hissettiğim ilk gün cennette olmadığımı şükrettim. Aynı zamanda bu dünyayı cennete kaybetmek de istemedim.

Başlarda çok daha vahşiydik. Bir grup kaplan olduk. Gökyüzünden son hız dalışa geçen kartal, sığ sularda pusu kuran timsahlar olduk. Medeniyetin gözündeki zalim canavarlar olan bizler, aslında sadece yaşam alanımızı savunuyorduk. Yaratıkları ahlaki değerler ile bizim insan olmadığımızı anlatmaya çalışıyorlardı. Dinlemedik. Çaldık, soyduk, öldürdük. Onların istediği gibi savaşmışımızı sonradan fark ettik. Köşeye sıkışan bir canlı gibi davrandığımızı... Ama doğa sadece canlılardan ibaret değildi. Biz de buhar olduk, su olduk. Var olmayı öğrendikçe onların istediği gibi savaşmayı bıraktık. Mağaralarımıza çekildik. Seneler süren gecenin ardından gelecek sabahı beklemeye koyulduk. Şimdi, sabah olmasına az kaldı. Güneş, çok yavaş doğacak bunu biliyoruz. Bazen bulutlar örtecek üstünü, bazen yağmur yağacak. Önemli olan şu ki biz, güneşin orada olduğunu biliyoruz. O bulutların arkasında kalan güneşi başkalarına da anlatacağız. Anlatacağız ki onlar da savaşmasınlar.

İnsanlığın bu son savaşını savaşmayarak kazanacağız. Medeniyetle, toplumla, doğayla, kendimizle savaşmayarak. Yarın sabah olduğunda biz de göç edeceğiz. Yenileceğiz ama kazanacağız da. Cennetin en üstüne çıkıp güneşi göreceğiz, göreceğiz ki yaratıkları arafta kalan herkese yeniden hatırlatalım onun nasıl olduğunu. Dört bin yıldır yapmaları gereken şeyi söyleyelim onlara.

“Öldürün Peygamberlerinizi, dönün mağaralarınıza.”

STARWARS TIŞÖRTLÜ KADIN

Var olanın bozulması ve bozulan düzenin parçalarından yeni bir düzen, yeni bir şey yaratılması ya da bu yaratı sürecine tanık olmak oldukça keyifli olsa gerek. Kitsch'in sanat camiasında ve sanatçıların arasında elbet birçok tanımı var ama kendi tanımımı söylemek istiyorum. Kitsch, var olanı yani algının varlığını kıran bir sanat türü ya da akımı veya benzer bir şeye işaret ediyor. İşte hem arka kapakta hem de burada gördüğünüz eserde tam olarak bu bozulmanın ve/veya kırılan algının şahane bir temsili. 1982 yılında Gülsün Karamustafa'nın yaptığı bu resim, ilk gördüğümünden günden beri hem gülümsetiyor hem de oldukça düşündürüyor. Bilimkurgu camiası ile "hay levil" sanat camiasının -en azından ülkemizde- ciddi yakınlaşmalarını pek sık görmesek bile eserlerin böyle basit birliktelikleri yepyeni düşüncüler yaratıyor.

Peki bu eser nasıl ortaya çıktı dersenez, sanatçının Sanat Dünyamız dergisinin 153. Sayısında çok güzel röportajı var. Orada şöyle bahsediyor: *"Önce bu kadının hikayesinden başlayalım, Star Wars'tan. 80'lerin başında biz Marmaris'in Turunç köyü denilen, el değmemiş bir koyunda yaz tatilleri geçirirdik. Bu köy 14 haneli, hiçbir şekilde değiştirilmemiş bir köydü. Bizim de çok dikkatle korumaya çalıştığımız bir alandı, ama şu anda korkunç bir turizm kasabası haline dönüşmüş durumda; bütün bu güzel köylüler kapitalizmin nasıl çalıştığını çok iyi öğrenip, kendilerini denizden koparıp kara taşımacılığına adanmışlar. İnanılmaz paralar kazanıp pansiyonculuk yoluyla daha farklı statüler elde ettiler ve tanınmaz kişiler haline dönüştüler. Ama belki bunda bizim de kabahatimiz var, yani oraya hiç el atmasaydık belki bunlar olmazdı diyeceğim; ama öyle bir şey de yoktu, çünkü oralara herkes el attı ve bizim de yapabileceğimiz bir şey olmadı sonrasında. Star Wars tişörtünü taşıyan kadın, Marmaris'in Turunç köylüsü. Dönüşümün başlarıydı, her şeyin birdenbire farklılaştığı dönemde pazarlarda satılan ve üzerlerinde ne yazılı olduğu her zaman meçhul, hiçbir şekilde giyen tarafından anlaşılamayacak, ama sadece rengiyle ve formuyla seçilebilecek tişörtler çok modaydı. Ve bunları da sevimli bir biçimde giyen sevgili Turunç köylülerimiz vardı. Onlardan bir tanesi karşıma gelip bu Star Wars baskılı tişörtle durduğu zaman beni çok etkilemişti, o resim öyle bir anda ortaya çıktı."*

Bu röportaj bir hayli dikkatimi çekti. Neden dersenez, aslında klasik kahraman ile tanışma gibi bir durum söz konusu. Hem bu röportaj hem de resim aslında iki farklı sanat eseri gibi geldi bana. Birincisi sanatçının köyü anlatışı ve köylüye bakışında üstünlük havası ki böyle olmasa bile anlatımdaki havadan bu kaniya vardım, kusuruma bakmasın.

Aydın kesimin tatillerini geçirdiği köylünün döneme ve değişime büyük ihtimalle mecburi ayak uydurması ve değişimin getirilerini bir şekilde kalkınmaya dönüştürüp kar elde edip, aydın kesimin ucuza aldığı rahatlığının bedelini arttırması beni oldukça eğlendirdi. Burada köylüye şark kurnazlığı gibi bir açıdan bile bakabiliriz. Belki de eldeki verileri değerlendirmek daha mantıklı geldi.

Tüm bunların üstüne, üstüne giydiğini köylüye yakıştıramama ve “hiçbir şekilde giyen tarafından anlaşılamayacak” gibi üst bir bakış açısıyla keskin bir yargıya varması sanatçıya bakış açımı oldukça düşündürdü. Elbette Gülsün Karamustafa hakkında ne okudum, izledim ve gördüm ve tabi ki hakkında büyük ihtimalle hiçbir şey bilmiyorum. Ancak ne olursa olsun, bu röportajı talihsizlik nitelendiriyorum.

İkinci olarak sanatçıyı kenara bırakıp sanata bakarsak oldukça naif bir eser görüyoruz. Tabi ki bir yıkımın göstergesi bu ama her zaman devrimden ve yıkımdan rahatsız olanlar vardır. Bunlar çoğu zaman muhafazakar kesimdir ve tabi ki aydın kesim içinden de çıkabilir. Resmin en dikkat çekici kısmı bence tarihi. 1982 yılında Star Wars’ın gündemde olduğu bir dönemde bunu bir “köylünün” üstünde görmek beni ziyadesiyle mutlu etti. Ülkenin birçok yerinde, bilerek veya bilmeyerek belki sadece tişörtün rengine ya da üstündeki yıldız bile aldanıp giyen her kimse, Star Wars’ın nasıl başarılı olduğunun çok minik ama güzel göstergesidir.

(İLK ESKİZ)

GÖRSEL ARKA KAPAKTA

